

Signalprosjekt ved UiT: Arctic Resilience

Notat til UiT styreseminar 060320

Notatet gjelder:

Universitetsstyret inviteres til å diskutere foreløpige ideer og planer om å skape et nytt signalprosjekt ved UiT som bidrar til å oppfylle Drivkraft i Nord sin ambisjon om å *utnytte vår sentrale beliggenhet i nordområdene, vår faglige bredde og kvalitet og våre tverrfaglige fortrinn til å møte fremtidens utfordringer*.

Notatet beskriver bakgrunnen for initiativet, samt skisserer hvordan et slikt signalprosjekt kan utformes og gjennomføres. En nærmere presentasjon vil bli gitt under styreseminaret.

Universitetsstyret oppfordres til å drøfte de store linjene som innretning, skala og ambisjonsnivå, og ev. føringer for organisering og finansiering. Universitetsledelsen vil ta med seg signaler fra styret i det videre arbeidet.

Bakgrunn og prosess

Med tematisk innretning på Drivkraft i nord og fokus på samarbeid på tvers av fakultetsgrenser, har UiT allerede et knippe større prosjekter som for eksempel ARC, CANS og befolkningsundersøkelser i nord i tillegg til de tematiske satsingene. På ledersamling høsten 2019, utfordret universitetsledelsen ledere på nivå 1, 2 og 3 på hva det neste «signalprosjektet» bør være. Innspillene som kom omhandlet i stor grad å kunne svare bredt på store globale problemstillinger, det å leve i nordområdene og den kunnskap og omstillingsevne som samfunnet trenger. Oppfølgingen av dette har fått arbeidstittelen «Arctic Resilience».

I møter om strategisk samarbeid med Harvard Kennedy School i USA, og EPFL i Sveits har disse ideene vært diskutert på ledernivå. Ved å etablere et internasjonalt samarbeid kan signalprosjektet få større kraft, og åpne for flere typer finansiering, både fra offentlige og private kilder. Disse institusjonene har ønsket å være med i den videre tenkningen, og det ble besluttet å utforme et konseptnotat som grunnlag for den videre diskusjonen.

Konseptnotatet ble utformet av en arbeidsgruppe bestående av en fra hver av de tre institusjonene, og ferdigstilt desember 2019. Notatet har lagt grunnlag for diskusjoner i utvidet ledermøte, på ledersamling februar 2020 (nivå 1 og 2), samt mellom de deltakende institusjonene. Det har så langt ikke vært noen formell prosess for resten av organisasjonen. Tilbakemeldingen er at konseptet er tiltalende og spennende, at det åpner for nye måter å jobbe på, samt mange spørsmål til endelig utforming.

Det er universitetsledelsens syn at satsingen har potensial til å gi større innhold til UiT som Norges arktiske universitet, og ønsker derfor å gå videre med planene.

Nærmere om satsingen

Overordnet handler satsingen om å kunne møte utfordringer i Arktis knyttet til klimaendringer og store samfunnsendringer, samt utnytte de mulighetene endringsprosesser gir. Dette krever helhetlige tilnærminger og samarbeid mellom ulike sektorer og aktører. Selv om kunnskapsmiljøene har begynt å jobbe mer sammen enn tidligere, er det stadig store utfordringer ved å integrere kunnskap på tvers av fagområder, det er mangel på syntese og det er mangel på kunnskap om samvirket mellom natur og samfunn.

Signalprosjektet tar mål av seg å endre på dette ved å:

- Fokuserer på tre temaområder hvor natur og samfunn har gjensidig påvirkning og det derfor er behov for systemtilnærminger; mat- og energisystemer samt helse. Dette er også områder som er sentrale for et hvert samfunn og derfor en aktuell inngang til å jobbe med et panarktisk perspektiv. Dette er også satsingsområder ved UiT, hvor vi har etablerte miljøer, og hvor vi med fordel kan jobbe bredere.
- Fokuserer på kunnskapsgenerering, men også kapasitetsbygging gjennom utdanning, infrastruktur og arenaer for samarbeid, forvaltning og myndighetsutøvelse, samt offentlig-privat samarbeid og investering i framtidsrettede løsninger. Dette er tverrgående strategier som er identifisert av blant annet Arktisk råd og tilhørende arbeidsgrupper. Områdene er delvis sammenfallende med universitetenes mandater, delvis tilfaller det andre aktører. Samarbeid på tvers av sektorer vil derfor være avgjørende.

Det er skissert en tredelt strategi for hvordan signalprosjektet kan utformes og gjennomføres:

For det første en «grunnmur» av prosjekter som allerede er i gang i de ulike universitetene. På toppen av dette kommer samarbeidsprosjektene som er unike for prosjektet;

translasjonsforskningsprosjektene. Prosjektene søkes finansiert gjennom utlysning og konkurranse mellom professorer i samarbeid og tilhørende ulike disipliner. Til disse prosjektene vil det knyttes stipendiater og stipendiatene vil tilhøre **en forskerskole** som blir spesielt etablert for resiliensprosjektet.

For det andre består satsingen av et **arktisk innovasjons fond**. Dette fondet skal brukes i avsluttende fase av translasjonsprosjektene og for å bringe gode ideer fra translasjon til marked ved å støtte med såkornkapital og kapital i kommersialiseringsfasen med tanke på return of investment (ROI). Dette fondet vil med andre ord kunne brukes i translasjonsforskningsfasen og kommersialiseringsfasen. Fondet vil søke å få internasjonale investorer.

For det tredje planlegges det en **bygning som skal huse kommunikasjonsdelen** av prosjektet. Denne bygningen skal fremstå som en «grønn», robust bygning og symbolisere innholdet i satsingen. I bygget planlegges en topp moderne fasilitet for videokonferanser, plass for workshops og tenketankarbeid, kommunikasjonskapasitet for SoMe og andre medier, plass for forskningsmøter og forskningsprosjekt av kortere varighet (CAS liknende prosjekter) og plass for ledelsen i satsningen.

Organisatoriske og finansielle forhold

Ettersom signalprosjektet fortsatt er i en konseptuell fase er det flere sentrale forhold som ikke er avklart, særlig knyttet til organisering og finansiering.

Ved å anlegge en tredelt strategi har vi anledning til å bruke ulike organisasjonsformer og ev. også ulike partnere for hvert område. Eksempelvis vil det være naturlig at en forskerskole og nye prosjekter er en del av universitetene og den ordinære organiseringen, mens et fond kan organiseres som en egen stiftelse for å unngå uklare grenser mellom offentlige og private penger og for å beskytte den akademiske friheten.

Også på det finansielle vil flere kilder være involvert. Universitetene vil ha et egenbidrag, og store deler av forskningsaktiviteten må finansieres av utlyste eksterne midler. En måte å styrke igangsettelsen kan være ved å øremerke stipendiatstillinger eller bruke UiTs egne instrumenter som tematiske satsinger og aurora centers.

Finansiering av fond vil ligge utenfor UiT sin økonomi, og vil være avhengig av gaver og investeringer. Det legges her opp til offentlig-privat samarbeid for på den måten å kunne bruke virkemiddelapparatene sine ordninger.

Finansieringen av et signalbygg vil avhenge litt av innretning og planlagt bruk, men det er naturlig å se for seg at det vil være en samfinansiering mellom UiT, gaver og ev. tilskudd fra statsbudsjettet.

Videre arbeid

For å komme videre med arbeidet vil det jobbes langs flere akser. Nedenfor er listet noen av de første aktivitetene som bør gjennomføres.

1. Interim-organisasjon
 - a. Fastsette en styringsgruppe og et rådgivende panel
 - b. Engasjere en prosjektkoordinator
 - c. Avklare ulike juridiske og finansielle forhold, inkl. egen sak til UiT-styret
 - d. Gjennomføring av Outreach 2020 som har satsingen som tema
2. Forskningsinitiativet:
 - a. Forankring og videreutvikling hos og med fagansatte. Det vil arrangeres en workshop i Tromsø der professorer fra alle tre universitet diskuterer konseptet og mulige samarbeidsprosjekt. Satsingen må være dypt forankret i fagmiljøene for å kunne lykkes.
 - b. Arbeid med forskerskolen. Prof. Paul Wassmann, Martin Rypdal og Berit Kristoffersen er i gang med å lage en skisse til en forskerskole som også åpner for internasjonalt samarbeid
3. Innovasjonsfond
 - a. Vurdere innretning av fondsstruktur
 - b. Finansiere pilotprosjekter
 - c. Legge planer for fund-raising nasjonalt og internasjonalt, avklaring mot øvrige økonomiske forhold
4. Bygning
 - a. Kreativ prosess og kartlegging av behov
 - b. Vurdere en arkitektkonkurranse for mulig utforming – avhengig av særlig finansiering (gave)

Universitetsledelsens vurderinger

Det er universitetsledelsens syn at satsingen har stort potensial, både for samarbeid og integrasjon mellom fagområder ved UiT, og mellom institusjoner som har arktiske strategier. I tillegg til de resultatene satsingen selv vil kunne lede til, vil dette gjøre oss mer konkurransedyktige for å få eksterne midler, for eksempel fra EU som i stadig større grad fokuserer på de globale utfordringene og omstillingsevne.

Signalprosjektet er fortsatt på konseptuelt nivå, og det er mange ting som må avklares. I første omgang ønsker ledelsen derfor å orientere styret, samt invitere til en overordnet diskusjon om den gode veien videre.